SCRIERI, DESCRIERI ȘI INTIMITĂȚI. DESPRE OBICEIUL DE A ȚINE UN JURNAL

Autor: Iulia Nedelcu | 20 martie 2022

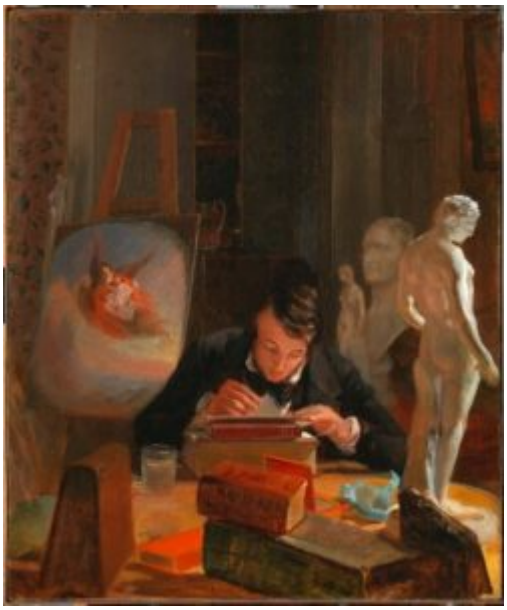

Răsfoind într-o seară de duminică, seară dintr-acelea în care toți parcă ne transformăm în niște pisici mari, cufundate în fotoliu sau tolănite în pat, o carte despre care nu știam absolut nimic, dar titlul m-a atras fiindcă l-am găsit simpatic: *Le moi des demoiselles. Enquête sur le journal de jeune fille*, mi-a venit pofta de scris. În această carte, Philippe Lejeune vorbește despre jurnalul intim feminin, și ne pune pe gânduri în ceea ce privește bogăția pe care o lasă posterității aceste însemnări pe care, secole de-a rândul, oamenii le-au scris în intimitatea căminului, pe front sau în biblioteci, în tranșee sau în cafenea.

În timp ce citeam, mi-au venit în minte toate încercările și renunțările mele de a ține un jurnal, și cum a evoluat acesta de la un caiet cu amintiri și întâmplări cotidiene într-un caiet-de-gânduri, cum îi spuneam mai demult. Ca marea majoritate a fetelor, am început cu un clasic jurnal plin de ofuri și speranțe, dar și relatări detaliate a tuturor momentelor pe care le consideram demne de însemnat pentru posteritate, pe care l-am abandonat destul de rapid.

Am renunțat, ca toată lumea, la formula „dragă jurnalule”, dar la scris nu am renunțat niciodată, la fel cum nu am renunțat nici la foile pe care mi-am notat, sporadic, cugetările de adolescentă. A urmat apoi o nouă etapă, în care am început să țin un jurnal *serios* (așa cum înțelegeam eu cuvântul pe atunci), în care scriam, pe românește spus, tot ce îmi trecea prin cap. M-am ținut de acest obicei de la 15 până la 21 de ani, câte un caiet pe an, o mică colecție care e cea mai prețuită și dragă dintre posesiunile mele. Nu vreau să dau un ton autobiografic acestor rânduri, însă mi s-a părut necesar să dau puțin context lucrurilor pe care le voi scrie în continuare.

Pe lângă beneficiul imens al autoreflexiei pe care ne-o stimulează acest obicei al însemnărilor zilnice sau măcar constante, simplul exercițiu al exprimării într-o formă clară a frământărilor, dorințelor și confuziilor din noi este unul dintre cele mai bune lucruri cu care ne putem ocupa serile sau după-amiezile. Încercând să scrii despre ce trăiești la nivel emoțional ajungi să înțelegi și să cunoști foarte multe despre ascunzișurile firii tale. Cu timpul, prin această obișnuință, se face lumină și în cele mai ascunse cotloane din mintea noastră, deși la început e greu și ne lovim de stinghereală (*ce, am 13 ani ca să mai scriu în jurnal?*), care poate să inhibe orice inițiativă. Ca răspuns la această teamă de ridicol nu trebuie decât să invoc câteva mari caiete de însemnări, precum cele ale lui Beethoven, Churchill, Dostoievski sau Steinhardt.

Acest obicei de a ține un jurnal mai răspunde apoi și unei nevoi profunde pe care o resimțim cu cât înaintăm în vârstă, anume aceea a continuității, a memoriei vii. A privi înapoi ca să îți observi parcursul e o înclinație naturală, însă a putea să te ***întorci înapoi*** în diverse puncte din viața ta, măcar intens imaginar sau, dacă vreți, chiar spiritual, este un cadou extraordinar pe care noi din prezent îl putem pregăti pentru noi din viitor. Atunci când citești o relatare exterioară a evenimentelor pe care le-ai trăit, ești încercat de sentimentul firesc al nostalgiei, însă atunci când recitești gândurile cele mai intime pe care le aveai în diverse momente din viață, te transpui, pentru câteva secunde, în acea formă a ta în care erai atunci, te regăsești și empatizezi cu ea.

Chiar dacă obiceiul ăsta a fost aproape uitat, nevoia oamenilor de a înmagazina amintiri nu doar că nu a pierit, ci a crescut direct proporțional cu dezvoltarea mijloacelor care ne permit să facem asta. Fotografiem și filmăm totul, prea puțin pentru a împărtăși cu ceilalți pe internet (deși există și această tendință de oversharing masiv), ci pur și simplu ***pentru a le avea***, a păstra cât mai mult o clipă, un moment, un chip sau atmosfera din jur. Acum, că ne bazăm prea mult pe înmagazinarea digitală a amintirilor și le păstrăm doar la nivel superficial în minte, e cu totul altă poveste, în privința căreia nu am ajuns la nicio concluzie, așa că nu voi emite păreri. Sunt împărțită între bucuria că putem să păstrăm amintirea lucrurilor cele mai nesemnificative care ne-au bucurat dintr-un motiv sau altul într-un folder la care avem acces instant, și îngrijorarea că tocmai din cauza acestei ușurințe ***uităm să ne mai amintim cu adevărat***.

Nu mai descriem într-un jurnal ceea ce am trăit, însă avem fotografii din aproape fiecare moment al zilei, ca un soi de jurnal vizual. E chiar un privilegiu că putem face asta, dar cred totuși că avem mult de câștigat dacă încercăm să pășim puțin în profunzimea zilelor, păstrând atât fotografia cu un ceai și două prietene în fundal, cât și însemnarea bucuriilor, tensiunilor sau întrebărilor pe care ni le-au stârnit momentele imortalizate.

Păstrând toate aceste bucățele din mine în paginile pe care le-am strâns în șase sau șapte ani de zile, am impresia că locul din bibliotecă unde le țin pe toate este ca un tablou în care mi-am făcut portretul, cel mai complex și nuanțat autoportret, fiindcă

surprinde o persoană în schimbare continuă; statică prin clipa surprinsă într-o însemnare și dinamică prin întregul clipelor la un loc. E totodată și ca un mic adăpost al identității mele, un spațiu în care pot reveni atunci când am nevoie să-mi amintesc că frământările mele, indiferent cât de copleșitoare par, nu sunt definitive, ci vor ajunge doar amintirea vagă a unei perioade pe care am depășit-o, la fel cum citesc cu drag despre îngrijorările mele de la 17 ani, care pe atunci păreau definitive, dar acum sunt doar gânduri estompate și moi.

Iubesc jurnalele mult mai mult decât memoriile sau operele autobiografice. Este o experiență atât de intimă să petreci o seară în compania unui jurnal… În clipele mele de singurătate, nu o dată am fost alinată de jurnalul lui Julien Green, cu ale cărui trăiri empatizam mai mult decât cu ale oamenilor în carne și oase din jurul meu. Jurnalele pot înlesni prietenii între oamenii vii și cei morți, ***fiindcă vulnerabilitatea unește***. Vă îndemn să luați jurnalul oamenilor din istorie pe care îi admirați și să le descoperiți astfel parcursul, din care putem să învățăm enorm. Și haide să scriem, să ***ne*** scriem, pentru a păstra vie amintirea și neprețuitul univers interior al fiecăruia dintre noi.

Dacă nu știți de unde să începeți cu lectura, recomand aceste bijuterii de jurnal:

1. *Jurnalul de la Tescani* al lui Andrei Pleșu
2. *Jurnalul* lui Julien Green
3. *Jurnalul Fericirii* al lui Nicolae Steinhardt

Imagine: John Frankenstein, born Raidelbach (1816-1881), „Portrait of Godfrey Frankenstein”; Sursă: Smithsonian American Art Museum and its Renwick Gallery